

HASAN BÜLENT KAHRAMAN

Clinton'ın başkanlığında şu sıralarda Amerika'da sürmekte olan 'Üçüncü Yol' toplantılarının tam bir huzur içinde başladığını söylemek güç. Bu sıkıntıyı yaratan en önemli neden İsveç'te yapılan seçimlerde Sosyal Demokrat Parti'nin, ancak yüzde 36 oy alarak beklenen başarıyı gösterememesidir. Bu, 1921 yılından beri elde edilmiş en kötü sonuçtur. Buna mukabil eski Komünist Parti olan sol parti oylarını artırmıştır. Bu gelişmenin Üçüncü Yol arayışına ne katacağını tartışmadan önce Almanya'da yakın bir gelecekte yapılacak olan seçim sonuçlarını beklemek gerekir, fakat bu aşamada da söylenecek kimi şeyler vardır.

Üçüncü Yol, sosyal demokrasinin toplumsal politikalarda liberal fakat ekonomik politikalarda ortodoks sosyal demokrat ilkelere yeniden üretilmesi sürecidir. Özellikle Blair'in İngiltere İşçi Partisi'nde yaptığı dönüşümlerden sonra ortaya çıkan bu yorumun öteki özellikleri arasında daha cemaatçi bir anlayışın yükseltilmesi, çevre politikalarına yeni bir duyarlılıkla yaklaşılması, 'yeni ai-

İsveç ve Üçüncü Yol

le' kavramının her yanıla gözden geçirilmesi vardır. Fakat bunlardan daha önemlisi, bu yaklaşımın özellikle Avrupa olgusuyla kurduğu ilişkidir. Üçüncü Yol, Avrupa Birliği'ne tam bir bağlılık, tek para biriminin tartışmasız kabulü, bunlarla bağlantılı olacak biçimde açık pazar ekonomisinin uygulamada tutulması ve nihayet sıkı bir bütçe denetimini getirecek bağımsız Merkez Bankası anlayışı üstüne kuruludur.

Buna mukabil, Avrupa merkez solunda özellikle Avrupa konusunda ciddi bir tartışma devam etmektedir. Son seçimlerde İsveç Sosyal Demokrat Partisi'nin beklenen başarıyı gösterememesinin altında yatan en önemli neden de budur. Çünkü, sol parti, seçim kampanyasını Avrupa Birliği'nden ayrılmak ve haftada 35 saatlik çalışma süresinin yerleştirilmesi ilkeleri üstüne kurmuştur. Aynı şekilde Fransa'da Jospin'in başkanlığındaki sosyalist iktidar benzeri görüşleri savunmaktadır. Almanya'da ise Sosyal Demokrat Parti'nin şimdiki başkanı Schröder, daha önceki başkan Lafontaine'i yapılan başkanlık seçiminde görüşlerini Jospin'e benzer bir kanavaya oturtarak aşmıştır.

Bütün bunlarla birlikte Avrupa solunun önüne yeni bir kavşak geldiğini vurgulamak gerekir. Bu kavşak birkaç yolun kesişmesinden oluşmaktadır. Öncelikle 'sol' kavra-

mının tanımında ve ona dönük beklentilerde ciddi bir kararsızlık kitlelere giderek egemen olmaktadır. İkincisi, toplumlar keskin bir dönüş yerine koalisyonlara dayalı bir modeli benimsemektedirler. Bu, farklı siyasal anlayışların getireceği bir dengenin daha uygun görüldüğünün bir kanıtıdır. Nihayet üçüncüsü, bu anlayış aslında 'ideolojisiz siyaset' kavramına dönük ciddi bir eleştiridir. Her ne kadar koalisyonlar aralarındaki fark keskinliklerinin ortadan kalktığı partilerin ortak bir potada birleştirilmesi ise de aslında tarafların kendilerine ait sınır şartlarını muhafaza etmelerini de öngören bir süreçtir. Bu bağlamda bütün tereddütlere rağmen solda Avrupa olgusundan bir geriye dönüşün, liberalleşme sürecinden bir ödünün ortaya çıkacağını söylemek güçtür. Bununla birlikte iktisadi politikalarda nelerin ortaya çıkacağını ancak içinde yaşanılan kriz aydınlatacaktır. Umulur ki, bu kriz solda süren bir gelişmenin daha doğmadan boğulmasına yol açmaz. Çünkü, en büyük tehlike o krizin ardından siyasal açılımları da olan katı bir devletçi anlayışın gündeme gelmesidir.

Elinde böyle bir oluşumun tehlikelerini görece kadar deneyim birikimi bulunan solun, özellikle de sosyal demokrasinin, İkinci Dünya Savaşı öncesindeki hatalarını hatırlamasının galiba tam zamanıdır.